

РОЗДІЛ 4

СТАЛИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ІННОВАЦІЇ & ЕКОНОМІКА

4.1. Стратегічні напрями стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України (В. В. Білик)

На сучасному етапі становлення економіки України в контексті євроінтеграційного вектору її розвитку подальший поступ неможливий без науково-технічного прогресу в промисловості та модернізації системи управління нею. Саме в умовах глобалізаційних процесів інноваційно-інвестиційні напрями державної політики стають найбільш ефективними, а відповідно – мають бути пріоритетними. Дослідження сучасного стану державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності та окреслення стратегічних напрямків її розвитку набуває особливої актуальності на тлі стагнаційних процесів в Україні.

Питання інноваційно-інвестиційного розвитку економіки останнім часом все частіше висвітлюються вітчизняними науковцями, зокрема в працях О.Й. Вівчара, В. М. Гейця, М.П. Денисенка, Н.В. Краснокутської, Т.О. Скрипко, І.В. Юхновського та ін. При цьому, єдність наукової думки щодо стратегічних напрямків розвитку інноваційно-інвестиційної політики відсутня.

Розвиток будь-якої галузі діяльності в країні неможливий без нормативного регулювання і підтримки, що виражається у формі державної політики. На сьогодні в Україні існує врегульована інноваційна політика, а от інвестиційна діяльність на має загального вектору розвитку. На нашу думку, розробка загальної стратегії розвитку системи державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності повинна ґрунтуватися на результатах аналізу існуючого рівня впровадження інноваційно-інвестиційних проектів в Україні. Відповідно, дослідження сучасного стану інноваційно-інвестиційного розвитку в Україні набуває особливої актуальності.

За даними Державної служби статистики України [21], у 2015 році 17,3 % підприємств України здійснювали інноваційну

діяльність. При цьому, у внутрішній структурі такої діяльності 80,65 % витрат займало придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, а витрати на ведення власних науково-технічних розробок склали лише 14,76% (табл. 4.1.1).

Таблиця 4.1.1

Інноваційна активність підприємств України протягом 2005-2015рр.

Рік	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %	Приріст до попереднього року, пп	Загальна сума витрат на провадження інноваційної діяльності, млн. грн.	Приріст до попереднього року, %
2005	11,9	X	612,3	X
2006	11,2	-5,88	992,9	62,16
2007	14,2	26,79	986,4	-0,65
2008	13,0	-8,45	1243,6	26,07
2009	12,8	-1,54	846,7	-31,92
2010	13,8	7,81	996,4	17,68
2011	16,2	17,39	1079,9	8,38
2012	17,4	7,41	1196,3	10,78
2013	16,8	-3,45	1638,5	36,96
2014*	16,1	X	1754,6	X
2015**	17,3 ⁶	X	2039,5	X

* дані наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції;

** Безпосереднє порівняння даних за 2014 ТА 2015 рік з аналогічними даними попередніх років є некоректним.

Джерело: складено на підставі даних [21].

Із даних таблиці 4.1.1 видно, що частка підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність в Україні, як і сукупна сума витрат на провадження такої діяльності, протягом останніх десяти років поступово зростає. Для наочності представимо результати розрахунків графічно (рис. 4.1.1).

Протягом аналізованого періоду, виходячи з проведеного аналізу, частка підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність зросла несуттєво. При цьому, динаміка темпів приросту, на нашу думку, відповідає стану економіки країни вцілому. Так, у 2006 році, в період непопулярних реформ та скандальних так званих «газових угод», обсяги інноваційної діяльності скоротилися. В 2007 році – період «кредитного буму» – частка інноваційних підприємств зростає на 26,79 в.п. і досягає показника в 14,2%. У 2008 та 2009 роках, під час проявів світової фінансової кризи, знов спостерігається скорочення частки інноваційних підприємств.

Рис. 4.1.1 Динаміка кількості підприємств, що провадять інноваційну діяльність в Україні протягом 2005-2015 років

Джерело: складено на підставі даних [20;21].

У період з 2010 по 2012 рік, за умов відносної соціально-політичної стабільності, незважаючи на недостатній економічний потенціал, все ж частка інноваційних підприємств помітно зростає. За підсумками 2013 року, періоду піку соціальної напруги та початку «Євромайдану» і «Революції гідності», відбувається скорочення частки підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність у їх загальній сукупності. Показники кількості підприємств у 2014 році хоча і залишились на попередньому рівні, а у 2015 році навіть зросли, є некоректними для аналізу, оскільки не охоплюють тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції. Відповідно, за умови незмінності показників, можна говорити про скорочення частки інноваційних підприємств на конституційній території України. Сума витрат на провадження інноваційних видів діяльності, що була здійснена аналізованими підприємствами, змінювалася дещо інакше. Так, скорочення їх обсягу відбулося у 2007 та особливо у 2009 роках. Однак, обсяг та динаміка таких витрат є недостатньою характеристикою для оцінки обсягу інвестицій в інноваційну діяльність. Основним показником обсягів інвестиційної діяльності виступають капітальні інвестиції. Аналіз їх обсягу та динаміки дасть змогу виокремити частку інноваційних інвестицій у їх структурі. Для наочності представимо темпи приросту сукупних капітальних інвестицій графічно (рис. 4.1.2).

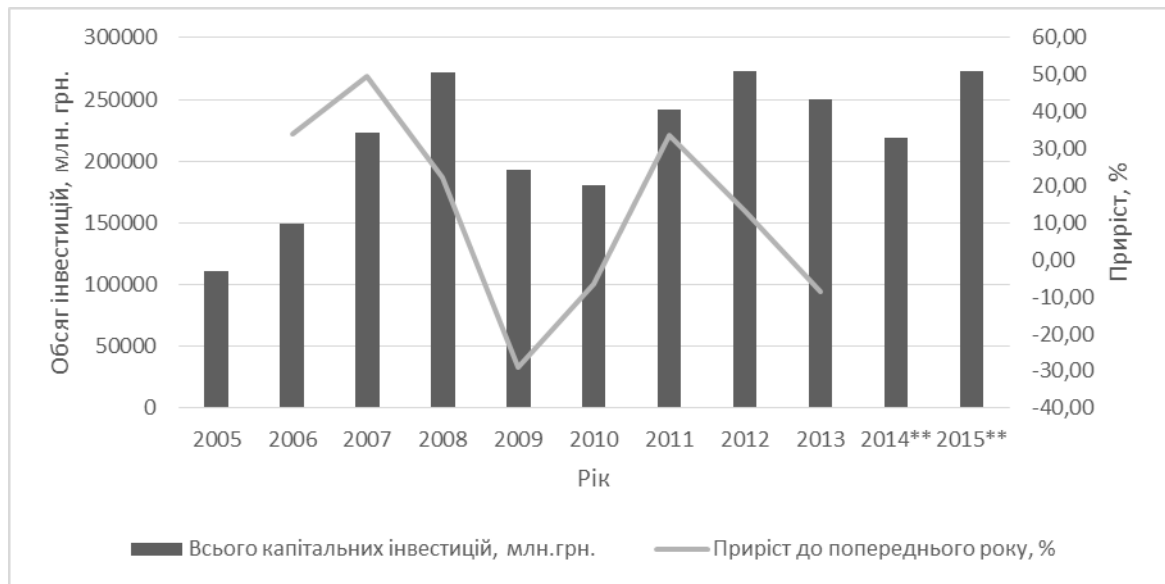

Рис. 4.1.2 Динаміка обсягу капітальних інвестицій в Україні протягом 2005-2015рр.

Джерело: складено на підставі даних [20;21].

Із представлених розрахунків видно, що сукупний обсяг капітальних інвестицій за аналізований період в цілому, поступово зростає, крім 2009, 2010 та 2013 року. Слід зазначити, що методика бухгалтерського обліку капітальних інвестицій у 2008 році зазнала суттєвих трансформацій, що могло спровокувати несуттєве викривлення підсумкових показників 2009 року.

У представленій динаміці варто відмітити пікові показники 2007, 2008, 2012 та 2015 років. Саме завдяки графіку видно, що суттєвого приросту капітальних інвестицій за 10 років не відбулося, а в 2015 році досягнуто рівня їх близького до показника 2008 року. Враховуючи рівень інфляції за останні 10 років та зростання реальних цін, можна зробити висновок про скорочення обсягу капітальних інвестицій у натуральних показниках за аналізований період.

Невтішно виглядає і структура таких капітальних інвестицій. Для цілей аналізу та виходячи із методики обліку, капітальні інвестиції поділяють за напрямками розміщення на інвестиції в матеріальні активи та в нематеріальні. Інвестиції в матеріальні активи включають капітальний ремонт основних засобів, придбання нових машин та обладнання, інвентарю та інструментів. Інвестиції у нематеріальні активи включають придбання та розробку програмного забезпечення, баз даних, патентів, авторських та суміжних прав тощо (рис. 4.1.3).

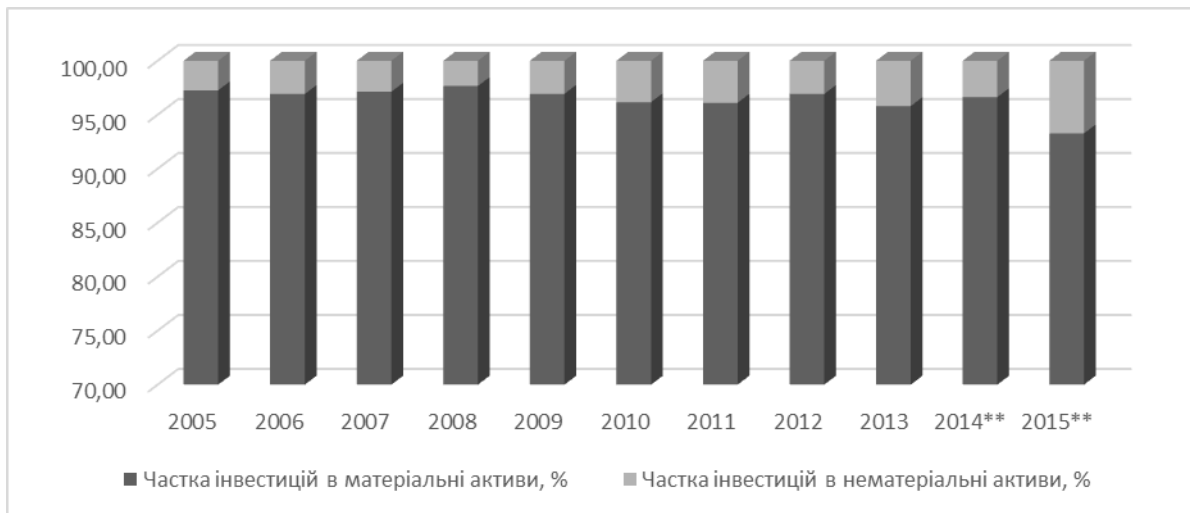

Рис. 4.1.3 Динаміка структури капітальних інвестицій в Україні протягом 2005-2015рр.

Джерело: складено на підставі даних [20;21].

Із рисунку видно, що частка інвестицій в нематеріальні активи є дуже низькою і протягом аналізованого періоду практично не змінюється. При цьому, саме нематеріальним активам характерна інноваційність у формі власних науково-технічних розробок, оскільки виготовленню нових видів продукції чи обладнання передуює їх проектування та патентування. Тобто, навіть ті підприємства, що здійснюють інноваційну діяльність надають перевагу придбанню готових проектів, а не розробці власних. Причинами даного явища може бути слабкий науковий потенціал інноваційних галузей, відсутність інноваційної інфраструктури, (науково-дослідних лабораторій, конструкторських бюро та ін.).

Ще однією важливою характеристикою інвестиційного потенціалу країни є огляд напрямків розміщення інвестиційних коштів за видами економічної діяльності. Статистичне спостереження даного напрямку ведеться лише починаючи з 2010 року. На підставі аналізу даних щодо капітальних інвестицій за напрямками діяльності варто відмітити, що беззаперечним лідером за даним показником є промисловість (32,09 %). Високим рівнем інвестицій відзначилось будівництво (15,91 %), сільське господарство (11,04 %), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (6,85 %) та державне управління й оборона (5,1 %). При цьому, надзвичайно низьким є рівень інвестицій в освіту, як передумову інноваційного розвитку, – лише 0,56 %.

На підставі аналізу усіх окреслених показників та напрямків міжнародними уповноваженими установами формується рейтинг

інвестиційної привабливості країн світу. На сьогодні в Україні оприлюднюється значна кількість таких рейтингів. Нами для аналізу виокремлено такі основні індикативні показники:

–рейтинг інвестиційної привабливості Гамбурзького інституту світової економіки (HWWI) спільно з німецькою аудиторською компанією BDO AG (BDO International Business Compass (IBC). У порівнянні з минулим роком Україна в даному рейтингу опустилася на 41 сходинку та у рейтингу за 2016 рік Україна посіла 130-те місце (2015 рік – 89-те місце) із 174 країн. А у 2015 році в порівнянні з 2014 роком – піднялася на 20 позицій, із 109 місця [24];

–рейтинг конкурентоспроможності країн, що визначається представниками Всесвітнього економічного форуму позиціонує Україну у 2016 році на 85 позиції із 140. У 2015 році даним рейтингом Україні присвоєно 79 місце, у 2014 – 76 [17];

–індекс інвестиційної привабливості, що присвоєний Європейською бізнес асоціацією (ЄБА) ґрунтується на даних опитування топ-менеджменту провідних транснаціональних корпорацій. За його результатами Україні у I півріччі 2016 року присвоєно оцінку 2,88 бали із 5 можливих. При цьому, даний показник є найвищим за останні 4 роки і весь час поступово зростає в середньому на 0,3 в.п. кожні 6 місяців [14].

Отже, у результаті проведеного аналізу встановлено, що система державного регулювання та підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні не має системного характеру, а більшість нормативно-правових актів у даній галузі носять декларативний характер. Результатом непродуманої та не виваженої інноваційно-інвестиційної політики є надзвичайно слабкий рівень розвитку такої діяльності. Лише 17,3% підприємств України намагаються впроваджувати елементи інновацій, зокрема нові види продукції, розвиток IT-забезпечення діяльності та технологічні й енергетичні ноу-хау в процесі виробництва. При цьому, обсяг капітальних інвестицій в Україні залишається майже незмінним, зважаючи на рівень інфляції. Понад 90% обсягу капітальних інвестицій спрямовується в матеріальні активи, що свідчить про низький рівень фінансування таких передумов інновацій як освіта, науково-технічні розробки, програмне забезпечення, патентування винаходів тощо. Обсяг прямих інвестицій іноземного капіталу протягом останніх років скорочується, що свідчить про негативні інвестиційні очікування міжнародної бізнес-спільноти. Відповідно, фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності покладено на самих підприємців без достатнього рівня державної підтримки або

стимулювання. В таких умовах економіка країни в цілому зможе розвиватися виключно екстенсивним шляхом. Така гіпотеза підтверджується міжнародними показниками інвестиційної привабливості України, що позиціонують нашу країну переважно нижче посереднього рівня.

Відповідно, основною задачею системи державного управління в частині стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку України є формування ефективної державної політики, оптимізація нормативного забезпечення та створення її інституційного супроводу.

Згідно позиції Міністерства Юстиції України: «...національне інноваційне законодавство включає норми Конституції України, Господарського кодексу, Закону України «Про інноваційну діяльність», Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні», Закону України «Про інвестиційну діяльність», Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та інших нормативно-правових актів... Сучасна нормативно-правова основа інноваційної діяльності налічує близько 200 документів» [16]. При цьому, статтею 2 Закону України «Про інноваційну діяльність» визначено: «Законодавство України у сфері інноваційної діяльності базується на Конституції України і складається із законів України «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», «Про спеціальну економічну зону «Яворів»», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», цього Закону та інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері» [5].

На нашу думку, така кількість регулюючих документів свідчить про відсутність концептуальної основи як у формуванні інноваційної політики в державі, так і стратегічних напрямів інвестиційної діяльності. Підтвердити або спростувати таке припущення дасть змогу детальний аналіз основних нормативно-правових актів регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності (табл. 4.1.2).

**Основні нормативно-правові акти державного регулювання
інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні**

№	Нормативно-правовий акт	Сфера регулювання
1	2	3
1	Конституція України [1]	Ст.54 гарантує свободу наукової і технічної творчості, захист авторських прав та державне сприяння розвитку науки
2	Господарський кодекс України	Глава 34, ст.325-332 розкриває нормативно-правову сутність інновацій та інвестування; розкриває види інновацій та форми інвестиції; окреслює порядок державного регулювання такої діяльності
3	Закон України «Про інноваційну діяльність»	Визначено мету та принципи інноваційної політики, окреслено об'єкти та суб'єктів інноваційної діяльності; порядок державного регулювання інноваційної діяльності та її правовий режим; окреслено основи фінансування інноваційної діяльності та міжнародного співробітництва у даній сфері
4	Закон України «Про інвестиційну діяльність»	Визначає правову сутність інвестиційної діяльності та інвестиційних проєктів, об'єкти та суб'єктів інвестицій, їх права та обов'язки; джерела фінансування інвестиційної діяльності; основи державного регулювання, підтримки та стимулювання її; порядок державних інвестицій; гарантії та захист прав суб'єктів інвестиційної діяльності
5	Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»	Визначає пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні, в тому числі на період з 2011 по 2021 рік, а також середньострокові стратегічні напрями інноваційної діяльності та порядок моніторингу їх реалізації
6	Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»	Визначає правову сутність технологічних парків; порядок спеціального режиму інноваційної їх діяльності; порядок фінансової підтримки інноваційних проєктів та контролю за їх реалізацією
7	Закон України «Про режим іноземного інвестування»	Визначає види іноземних інвестицій та форми їх здійснення; окреслює об'єкти таких інвестицій, порядок їх оцінки та державні гарантії; визначає основні умови співпраці з іноземним інвестором
8	Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»	Врегулювання відносин щодо провадження наукової і науково-технічної діяльності; визначає правовий статус суб'єктів такої діяльності, в т.ч. НАНУ; окреслює державні гарантії соціально-правового статусу вчених і наукових працівників; основи державного регулювання та управління наукової та науково-технічної діяльності, його форми
9	Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу»	Визначає предмет наукової і науково-технічної експертизи, її форми та види; права і обов'язки суб'єктів експертизи; порядок її проведення; основи державного регулювання, економічного забезпечення та відповідальності сторін

Продовження табл. 4.1.2

1	2	3
10	Закон України «Про спеціальну економічну зону «Яворів»»	Визначає, що метою СЕЗ «Яворів» є залучення інвестицій. Законом визначені органи управління СЕЗ, їх повноваження та суб'єкти діяльності
11	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні»	Містить обґрунтування актуальності інноваційно-інвестиційних напрямків діяльності; визначає шляхи та напрямки виконання програми; принципи реалізації державної політики у сфері інновацій та інвестицій; форми надання державної підтримки; перелік базових галузей економіки в контексті інноваційно-інвестиційної діяльності та очікувані результати

Джерело: складено на підставі [1-12]; наведений перелік не є вичерпним.

Аналіз системи нормативно-правового регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності свідчить про відсутність системного підходу в даній галузі та єдиної стратегії її розвитку. Зокрема, Господарським кодексом здійснюється регулювання інноваційних та інвестиційних процесів з позиції єдності та взаємодії, а от на рівні окремих законів дані процеси розглянуті окремо. Такий підхід може бути виправданий потребою в деталізації механізмів інноваційного розвитку та інвестиційних процесів. Проте, на нашу думку, дотичність даних процесів має бути збережена не тільки на рівні законодавства, а і методичних та інструктивних нормативно-правових актів.

Процес формування державної інноваційно-інвестиційної політики полягає в узгодженні цілей і завдань її компонентів, визначенні принципів та стратегічних напрямків розвитку. Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність», головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції [3]. Головною метою інвестиційної політики держави за різних обставин є створення сприятливих умов для залучення капіталовкладень у розвиток підприємницької діяльності.

Реалізація регуляторної та контролюючої функції держави у будь-якій галузі покладена на відповідні уповноважені установи. В Україні у період з 2005 року по 2012 рік діяло Державне агентство України з інвестицій та розвитку. У грудні 2011 року Указом Президента дане агентство разом з Державним агентством України

з управління національними проектами реорганізовано у Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України. У 2015 році це агентство також реорганізовано. Натомість створено Міжвідомчу комісію з питань державних інвестиційних проектів на базі Міністерства економічного розвитку і торгівлі. Тобто, на сьогоднішній день єдиного централізованого державного органу підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності не існує.

На сьогоднішній день державна підтримка інноваційно-інвестиційної діяльності реалізується завдяки функціонуванню Державної інноваційної фінансово-кредитної установи. Дана інституція здійснює діяльність у сфері відбору інноваційних проектів для державного інвестування їх реалізації на умовах пільгового кредитування. Державну інноваційну фінансово-кредитну установу створено у 2000 році, і за її офіційною інформацією за період діяльності профінансовано такі проекти:

- створення сучасного виробництва легких багатоцільових вертольотів КТ-112;
- серійне виробництво агрегатів шасі літаків АН-140 та АН-148;
- реконструкція зовнішнього освітлення міста Львова з використанням сучасних енергозберігаючих технологій;
- впровадження когенераційної енергозберігаючої установки "Теплоенергетичний комплекс «Мотор Січ» (ТЕК);
- розробка комплексної технології виготовлення і організація промислового випуску кільцевої білкової (колагенової) оболонки для потреб харчової промисловості України [11].

Тобто, за понад 15 років існування Державної інноваційної фінансово-кредитної установи нею профінансовано п'ять проектів, що свідчить про низький рівень її ефективності.

В останні роки простежується тенденція до виокремлення державних фінансів зі сфери інноваційної діяльності. Інституційні форми державної підтримки інноваційно-інвестиційного розвитку представлені в Україні у вигляді структурних підрозділів (управлінь інноваційно-інвестиційного розвитку) Департаментів регіонального розвитку обласних адміністрацій. Тобто, регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні здійснюється колегіально територіальними підрозділами та Міжвідомчою комісією з питань державних інвестиційних проектів, зусиллями законодавчої та виконавчої влади без чітко виражених управлінських форм.

На нашу думку, така лінійно-функціональна модель управління на тлі адміністративної реформи та скорочення апарату державного управління виявляється малоефективною. За I півріччя 2016 року

обсяги державних капітальних інвестицій склали лише 3,9 % загального їх обсягу [16]. Відповідно, система інституційного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності потребує оптимізації, а сфера її впливу не може обмежуватися державними фінансами.

В результаті проведеного аналізу розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні, основними факторами, що стримують інноваційний розвиток України, незважаючи на вигідне геополітичне становище, нами виокремлено:

- недосконалість та нестабільність системи нормативно-правового регулювання;
- нестабільна політична ситуація в Україні, особливо на тлі корупційних зловживань;
- відсутність інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку у поєднанні з податковим навантаженням;
- складні умови ведення бізнесу.

Отже, на сьогоднішній день загальна перспектива інноваційно-інвестиційної привабливості України виглядає невтішно. Державний апарат не справляється із покладеними на нього функціями, що призводить до провалу інноваційної політики на міжнародному рівні. Запропоновані принципи та напрями реалізації інноваційно-інвестиційної політики, на нашу думку, здатні покращити інвестиційний клімат в Україні та надати нового поштовху розвитку інноваційної діяльності.

Підтримка ж інноваційного розвитку приватного сектору економіки та приватних інвестицій обмежується спеціальними податковими режимами, зокрема звільнення від сплати податку на прибуток за такими об'єктами. При цьому, фактично підтвердити інноваційну діяльність для цілей оподаткування у поточному звітному періоді практично неможливо. Відповідно, такий незначний рівень державної підтримки приватних інвестицій у сферу інноваційного розвитку підприємництва в Україні не може забезпечити ні достатньої підтримки, ні підстав для зростання їх обсягу.

Закордонний досвід державного сприяння інноваційному розвитку свідчить, що саме спеціальні податкові режими є одним із найдієвіших механізмів (табл. 4.1.3).

На нашу думку, інституційна система сектору державного управління повинна мати чітку структуру та ієрархію, підзвітність та високу ефективність (рис. 4.1.4). При цьому, в дослідженні «Політика економічного прагматизму» експерти Інституту

суспільно-економічних досліджень пропонують створення Української корпорації розвитку [18].

Таблиця 4.1.3

Інструменти податкового стимулювання інноваційної діяльності

Інструмент стимулювання	Принцип дії	Країна
Податкові канікули	1. Звільнення від оподаткування на певний період прибутку, отриманого від реалізації інноваційних процесів. 2. Звільнення від оподаткування на певний період прибутку, отриманого інноваційним підприємством.	Франція, Угорщина, Македонія
Зменшення ставок податку на прибуток	1. Зменшення ставок оподаткування інноваційних організацій. 2. Зменшення ставок оподаткування прибутку від реалізації інноваційного проекту.	Франція, Греція, Туреччина
Прискорена амортизація	Підвищені норми або скорочений період амортизації дозволяють використовувати в новому податковому періоді такі основні фонди нарахування суми амортизації, що зменшує податкову базу.	Бельгія, Фінляндія, Данія, Нідерланди, Люксембург, Португалія
Інвестиційна податкова знижка	Зменшення податкової бази на суму інноваційних витрат капітального характеру.	Австрія, Великобританія, Нідерланди, США
Податковий кредит	Об'ємний: сума податку на прибуток зменшується на частку загальної суми інноваційних витрат. Прирісний: сума податкових зобов'язань зменшується на певну частину перевищення інноваційних витрат у звітному податковому періоді порівняно з попереднім	США, Франція, Канада, Туреччина, Словаччина, Люксембург, Іспанія, Ірландія

Джерело: складено за [13].

Основною метою діяльності Української корпорації розвитку повинно бути визначено створення сприятливих умов для розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні. Відповідно до мети перед такою Корпорацією повинні бути поставлені такі завдання:

- розробка проектів нормативно-правових актів у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності, організація їх громадських обговорень;

- визначення пріоритетних напрямків інноваційно-інвестиційної діяльності в середньотерміновій перспективі та пропозицій щодо довгострокової перспективи та загальної стратегії;

- сприяння та організаційне забезпечення пільгового кредитування інноваційної діяльності;
- сприяння реконструкції та модернізації індустриального сектору та створення і виробництва нових видів продукції;
- організаційно-методичне забезпечення інноваційного розвитку соціальної сфери;
- організаційно-методичне забезпечення інноваційних освітніх процесів та галузей знань;
- сприяння створенню технологічних парків та кластерів;
- сприяння створення ринку інвестиційного капіталу.

Рис. 4.1.4 Інституційна структура державного сприяння інноваційно-інвестиційній діяльності в Україні (пропозиція)

Джерело: складено на підставі [18].

Основною вимогою до інституційних утворень у галузі інноваційно-інвестиційного розвитку, як і в більшості інших, є де бюрократизація діяльності. Зокрема, процес реєстрації, кредитування та звітування за інноваційним проектом має ґрунтуватися на порядку «єдиного вікна», в т.ч. електронного. А підтвердження самого факту інноваційності проекту має підтверджуватися бізнес-планом, а в особливих випадках – розрахунком технологічної, економічної або соціальної ефективності.

Отже, нормативне регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності є недосконалим і безсистемним, як на документальному,

так і на інституціональному рівні. Вдосконалення нормативного регулювання має охопити узгодження існуючих нормативно-правових актів та оптимізацію органів управління. При застосуванні запропонованих у дослідженні напрямків оптимізації стає можливим формування ефективної системи державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності у поєднанні з усуненням дубльованих функцій органів державного управління. При цьому, розробка загальної стратегії розвитку системи державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності становить перспективу подальших досліджень.

Формулювання основної мети інноваційно-інвестиційної політики повинно виглядати таким чином: «створення сприятливих умов та організаційного і правового забезпечення залучення капіталовкладень в розвиток інноваційних галузей діяльності».

Основні принципи інноваційно-інвестиційної політики в Україні, із врахуванням вимог Закону України «Про інноваційну діяльність» та норм Господарського кодексу України, нами сформульовано наступним чином:

- створення передумов інноваційно-інвестиційного розвитку шляхом державної підтримки освіти, науки та техніки, забезпечення взаємодії науки та бізнесу, міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;

- забезпечення сприятливих умов для нарощення інвестицій в інноваційні сфери шляхом оптимізації податкової, кредитної та митної політики у відповідних напрямках;

- формування нормативно-правового, організаційного та інституційного супроводу інноваційно-інвестиційної діяльності за активного бюджетного сприяння;

- створення партнерських умов у сфері спільного інвестування розвитку інновацій міжнародним і вітчизняним бізнесом та державою.

Основними стратегічними напрямками розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні, на нашу думку, повинні стати ті галузі, що визначені Господарським кодексом, зокрема: проведення наукових досліджень і розробок, спрямованих на створення об'єктів інтелектуальної власності, науково-технічної продукції; розробка, освоєння, випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технологій; розробка і впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, призначених для поліпшення соціального і екологічного становища; технічне

переозброєння, реконструкція, розширення, будівництво нових підприємств, що здійснюються вперше як промислове освоєння виробництва нової продукції або впровадження нової технології [2]. На нашу думку, перелік даних галузей повинен бути доповнений впровадженням інноваційних освітніх процесів; інформатизацією науки та техніки шляхом створення інформаційних та наукометричних баз даних; створення нових перехідних галузей науки та техніки.

4.2. Впровадження технології активного позиціонування для формування інноваційної привабливості регіону

(О. В. Коломицева, С. М. Пепчук)

Позиціонування регіону спрямоване на формування стійкого позитивного іміджу та підвищення конкурентоспроможності регіону. Визначено, що в Черкаському регіоні є потужний економічний потенціал, представлений, в першу чергу, агропромисловим комплексом та розвиненою промисловістю, вдале позиціонування якого забезпечить підвищення конкурентоспроможності регіону в найближчій перспективі. Це твердження припускає першочергову орієнтацію позиціонування на цільову групу, яку формують інвестори, активні підприємницькі та бізнес-структури, залучення та активізація якої забезпечить досягнення не лише позитивного економічного ефекту, але й соціально значущого ефекту, який можна виразити в створенні нових робочих місць, покращенні житлових умов, підвищенні якості життя населення регіону тощо.

Тому, з метою підвищення конкурентоспроможності регіону пропонується застосування технології активного позиціонування регіону як інвестиційно-привабливого і перспективного. Впровадження технології активного позиціонування передбачає формування сильної, висококонкурентної, оперативно гнучкої до змін економіки та стабілізацію соціального середовища регіону. Базою застосування визначеної технології є підприємницький потенціал, перспективною базою – регіональна освітня система як основа інноваційної інфраструктури. Важливим критерієм реалізації технології є ініціативний та креативний потенціал регіону, а ключовою умовою сприяння активному позиціонуванню регіону